

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 265/2021-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], obaja [REDACTED], zastúpených obchodnou spoločnosťou Vojčík & Partners, s. r. o., Rázusova 13, Košice, proti postupu Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/67/2012 (pôvodne pod sp. zn. 2C/118/2005) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/67/2012 (pôvodne pod sp. zn. 2C/118/2005) **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 7C/67/2012 (pôvodne pod sp. zn. 2C/118/2005) **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľom **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie každému po **4 000 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Žilina **p o v i n n ý** vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Okresný súd Žilina **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania **450,28 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 1. októbra 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 67/2012 (pôvodne pod sp. zn. 2 C 118/2005). Sťažovatelia žiadajú o priznanie spoločne a nerozdielne primeraného finančného zadost'učinenia v sume 15 000 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, pripojeného spisu všeobecného súdu a vyjadrenia okresného súdu k ústavnej sťažnosti vyplýva nasledovný stav veci:

Sťažovatelia 30. septembra 1997 uzatvorili ako budúci kupujúci s [REDAKOVANÉ] a spol. (spolu ďalej len „žalobcovia“) ako budúcimi predávajúcimi zmluvu o uzatvorení budúcej zmluvy (ďalej len „zmluva o budúcej zmluve“), predmetom ktorej bol záujem sťažovateľov kúpiť nehnuteľnosti (dom s pozemkami) v katastrálnom území [REDAKOVANÉ]. Zmluvné strany sa dohodli na kúpnej cene 3,5 mil. Sk, z ktorej 500 000 Sk sťažovatelia mali uhradiť pri podpise zmluvy a zostatok kúpnej ceny sa zaviazali splácať v mesačných splátkach v sume 100 000 Sk. Z celkovej kúpnej ceny sťažovatelia uhradili k 31. januáru 2000 sumu 2 100 000 Sk. Žalobcovia listom z 8. februára 2000 odstúpili od zmluvy o budúcej zmluve, keďže sťažovatelia neuhradili dve po sebe nasledujúce splátky, čím porušili zmluvné podmienky, a súčasne vyzvali sťažovateľov na vypratanie spornej nehnuteľnosti.

Okresný súd na základe návrhu sťažovateľov podaného 31. januára 2000 rozsudkom č. k. 8C/43/00 z 19. júla 2004 určil zmluvu o budúcej zmluve za neplatnú. Konanie bolo právoplatne skončené 27. januára 2005. V ďalšom konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 17C/96/2005 sa sťažovatelia návrhom z 20. apríla 2005 domáhali od žalobcov vrátenia plnenia z neplatnej zmluvy o budúcej zmluve v sume 2 100 000 Sk. Okresný súd rozsudkom z 24. apríla 2008, ktorý nadobudol právoplatnosť 2. januára 2009, zaviazal [REDAKOVANÉ] zaplatiť sťažovateľom sumu 2 000 000 Sk a [REDAKOVANÉ] zaplatiť sťažovateľom sumu 100 000 Sk.

V napadnutom konaní sa žalobcovia žalobou podanou na okresnom súde 16. mája 2005 domáhajú voči sťažovateľom vydania bezdôvodného obohatenia v sume 74 420,77 eur z titulu užívania spornej nehnuteľnosti v období od 30. septembra 1997 do 21. augusta 2002, keď sťažovatelia na základe právoplatného rozsudku v konaní o vypratanie nehnuteľnosti (vedenom okresným súdom pod sp. zn. 2C/372/2000) spornú nehnuteľnosť vydali žalobcom.

Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 2. novembra 2006, ktoré bolo odročené pre účely pripojenia spisov sp. zn. 8C/43/00 a sp. zn. 17C/96/05. Na pojednávaní konanom 18. decembra 2006 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým zaviazal sťažovateľov na zaplatenie žalovanej sumy a náhrady trov konania žalobcom. Z dôvodu odvolania podaného sťažovateľmi bol spis 4. decembra 2007 predložený Krajskému súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“

alebo „odvolací súd“), ktorý uznesením z 13. mája 2008 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd po vrátení veci (8. augusta 2008) uskutočnil dve pojednávania, pripojil spisy sp. zn. 8C/43/00 a sp. zn. 17C/96/05 a na pojednávaní 26. januára 2009 vyhlásil v poradí druhý meritórny rozsudok, ktorým sťažovateľov zaviazal na zaplatenie žalovanej sumy a trov konania žalobcom. Dňa 21. mája 2009 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľov. Krajský súd rozsudkom z 15. decembra 2009 zmenil rozsudok okresného súdu tak, že sťažovateľov zaviazal zaplatiť žalobcom sumu 38 712,69 eur a vo zvyšku žalobu zamietol. Proti rozsudku krajského súdu strany podali dovolanie, preto bol spis 6. mája 2010 predložený Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Najvyšší súd uznesením zo 14. júna 2011 zrušil rozsudok krajského súdu z 15. decembra 2009 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Krajský súd po vrátení veci uznesením z 31. januára 2012 zrušil rozsudok okresného súdu z 26. januára 2009 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Po tom, čo bola vec vrátená okresnému súdu (9. marec 2012), sa prvé pojednávanie vo veci uskutočnilo 17. septembra 2012. Na pojednávaní konanom 10. januára 2013 okresný súd vyhlásil v poradí tretí meritórny rozsudok, ktorým sťažovateľov opäť zaviazal na zaplatenie žalovanej sumy a trov konania. Z dôvodu sťažovateľmi podaného odvolania bol spis predložený 30. augusta 2013 odvolaciemu súdu, ktorý uznesením z 31. marca 2014 zrušil rozsudok okresného súdu v spojení s doplnčacím rozsudkom a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd po vrátení veci 5. mája 2014 nariadil pojednávanie na 9. február 2015. Toto pojednávanie bolo odročené pre účel vypočutia navrhnutých svedkov. Na pojednávaní konanom 25. apríla 2016 bol vyhlásený meritórny rozsudok, ktorým boli sťažovatelia zaviazaní na zaplatenie žalovanej sumy a trov konania žalobcom. V poradí štvrtý meritórny rozsudok okresného súdu bol sťažovateľom doručený 26. októbra 2016. Z dôvodu odvolania podaného sťažovateľmi bol spis 20. apríla 2017 predložený odvolaciemu súdu, ktorý uznesením z 28. marca 2018 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd po vrátení veci (6. júl 2018) nariadil pojednávanie až na 2. december 2019. Toto pojednávanie bolo odročené na 3. február 2020 pre účely zabezpečenia spisu okresného súdu sp. zn. EX 105/2009 (exekučné konanie iniciované sťažovateľmi o vrátenie kúpnej ceny). Na pojednávaní uskutočnenom 7. septembra 2020 okresný súd vyhlásil v poradí piaty meritórny rozsudok, proti ktorému sťažovatelia opäť podali odvolanie. Vec sťažovateľov sa od 10. marca 2021 nachádza na odvolacom súde.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Poukazujúc na priebeh napadnutého konania, sťažovatelia konštatujú, že viacnásobná nečinnosť súdu prvej inštancie, najmä po zrušujúcich rozhodnutiach odvolacieho súdu a celkový postup v napadnutom konaní nie je v súlade s procesnými predpismi upravujúcimi občianske súdne konanie ani s právom na rýchly a spravodlivý proces. Podľa sťažovateľov opakovaný a viackrát odvolacím súdom vytýkaný neakceptovateľný postup okresného súdu, spočívajúci v neriadení sa pokynmi a v nerešpektovaní záverov nadriadeného odvolacieho súdu či v nepreskúmateľnosti a nedostatočnom odôvodňovaní rozsudkov, a tiež viac ako pätnásť rokov trvajúce konanie bez právoplatného rozhodnutia sú samy osebe zreteľným porušením základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Sťažovatelia podali predsedovi okresného súdu sťažnosť z dôvodu porušenia ich práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Okresný súd vyhodnotil sťažnosť sťažovateľov ako čiastočne dôvodnú, avšak vo svojom vyjadrení sa podľa sťažovateľov vôbec nezaoberal samotnou dĺžkou konania a nevysporiadal sa s príčinami jej vzniku.

4. Napadnuté konanie sťažovateľa považujú po právnej stránke za štandardnú občianskoprávnu vec, i keď vzhľadom na iné súvisiace konania sa právne posúdenie veci môže javiť ako zložitejšie. Ani táto skutočnosť však podľa sťažovateľov neospravedlňuje do dnešného dňa viac ako pätnásťročné trvanie napadnutého konania. Sťažovateľom nie je známe, že by akýmkoľvek procesným konaním či opomenutím spôsobili prietahy v predmetnom konaní. Vo vzťahu k postupu súdu sťažovateľa uviedli, že okresný súd aj napriek tomu, že vykonával procesné úkony, nekonal koncentrovane a efektívne, pričom poukazujú najmä na dlhé časové intervaly medzi zrušujúcimi rozhodnutiami odvolacieho súdu a pojednávaniami nariadenými na opätovné prejednanie veci. Sťažovateľa tiež akcentujú skutočnosť, že okresný súd sa opakovane, v rozpore s pokynmi a závermi odvolacieho súdu, nezaoberal podstatnými otázkami majúcimi vplyv na právne posúdenie veci, opakovane neujasnil, z akého právneho dôvodu si žalobcovia uplatňujú svoj nárok, pričom odvolací súd z týchto dôvodov zrušil rozsudok vydaný súdom prvej inštancie už po štvrtýkrát. Podľa názoru sťažovateľov je skutkový stav veci zistený a ozrejmený dostatočne už niekoľko rokov, preto vydanie meritórneho rozhodnutia spočíva len na právnom posúdení sporu, ktoré konajúci súd nedokáže ustáliť a dostatočne odôvodniť ani po pätnástich rokoch jeho trvania.

5. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia sťažovateľa odôvodňujú tým, že vzhľadom na ich procesné postavenie sú dlhodobo v právnej neistote, ktorá negatívne ovplyvňuje ich osobný život najmä po psychickej stránke a zároveň po stránke ekonomickej.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

6. Zákonný sudca v stanovisku k ústavnej sťažnosti poukázal na personálnu situáciu okresného súdu, svoju dlhodobú práceneschopnosť, ktorá ovplyvnila aj priebeh pojednávania medzi záverečnými prednesmi procesných strán na pojednávaní 2. decembra 2019 a následným nariadením pojednávania na 7. september 2020, to znamená po takmer 10 mesiacoch.

7. Podpredsedníčka okresného súdu k veci uviedla, že bez ohľadu na dôvody uvádzané zákonným sudcom je možné konštatovať pri dĺžke súdneho konania viac ako 15 rokov, počas ktorého nebolo vo veci vydané právoplatné rozhodnutie, že uvedená lehota je zjavne neprimeraná. Zo strany vedenia súdu bola preto sťažnosť sťažovateľov vyhodnotená ako čiastočne dôvodná, keďže k odstráneniu stavu právnej neistoty dosiaľ nedošlo. Z hľadiska predmetu sporu je možné nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia hodnotiť ako štandardnú občianskoprávnu vec, ktorá patrí do rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Napriek súvislosti s viacerými konaniami vedenými na okresnom súde, ako aj problematike ustálenia počiatku plynutia premlčacej doby práva žalovaného, nemôže právna či skutková náročnosť sporu zakladať dôvod na takú dĺžku konania, ku ktorej došlo v spornej veci. Frekvencia procesných úkonov súdu nesvedčí o efektívnom a koncentrovanom vedení sporu. V tomto smere je možné stotožniť sa s námietkou sťažovateľov, že medzi jednotlivými procesnými úkonmi súdu bola opakovane neprimerane a nedôvodne dlhá

doba, rovnako, ako aj doba medzi zrušujúcimi rozhodnutiami odvolacieho súdu a nariadenými pojednávaniami na opätovné prejednanie veci pred súdom prvej inštancie. Pokiaľ v danej veci neboli rešpektované závery a pokyny odvolacieho súdu, čo bolo opakované aj dôvodom zrušenia rozhodnutí súdu prvej inštancie, nepochybne ide o okolnosti, ktoré spôsobili zbytočné prieťahy v konaní. Vo vzťahu k uplatnenému nároku na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia uviedla, že rozhodnutie ponecháva na úvahe ústavného súdu s tým, že pokiaľ ústavný súd nevyhodnotí ako postačujúce vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľov a uloženie povinnosti okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prieťahov, aby o výške priznaného zadost'učinenia rozhodol v rozsahu zodpovedajúcom právnej neistote, v ktorej sa dlhodobo sťažovatelia nachádzajú s prihliadnutím na možnú ujmu, ktorá dlhotrvajúcim konaním sťažovateľom vzniká.

III.2. Replika sťažovateľov:

8. Sťažovatelia vo svojej replike vyjadrili súhlas so závermi okresného súdu prijatými vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti a súčasne uviedli, že naďalej trvajú na podanej ústavnej sťažnosti v celom rozsahu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom poukazujú na viacnásobnú nečinnosť, nekoncentrovaný a neefektívny postup okresného súdu prejavujúci sa v nerešpektovaní záverov nadriadeného odvolacieho súdu.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

12. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, a to § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1 OSP,

ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

13. V zmysle čl. 17 CSP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb a v zmysle § 157 ods. 1 CSP súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania.

14. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

15. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, predmetom napadnutého konania je nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu užívania nehnuteľnosti. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté konanie tvorí bežnú a štandardnú agendu rozhodovania všeobecných súdov, a vec sa nejaví právne zložitou ani z dôvodu ďalších s vecou súvisiacich konaní, ktoré prebiehali na okresnom súde (konanie o neplatnosť zmluvy o budúcej zmluve a konanie o vrátenie zaplatenej kúpnej ceny iniciované sťažovateľmi) a boli už právoplatne skončené. V tejto súvislosti je potrebné prisvedčiť názoru sťažovateľov, že skutkový stav veci je zistený a ozrejmý dostatočne a vydanie meritórneho rozhodnutia spočíva len na právnom posúdení sporu, ktoré konajúci súd aj napriek záväzným pokynom odvolacieho súdu nedokáže ustáliť a dostatočne odôvodniť. Napadnuté konanie nevykazuje ani faktickú zložitosť, ktorá by mohla súvisieť s potrebou nariadenia znaleckého dokazovania alebo vypočutia väčšieho počtu svedkov. Ústavný súd preto konštatuje, že právnou ani faktickou zložitou veci nie je možné ospravedlniť neúmernú dĺžku napadnutého konania.

16. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v napadnutom konaní, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v predmetnom konaní k zbytočným priet'ahom. Takéto okolnosti netvrdil ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti.

17. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu konania, vychádzajúc najmä z predloženého spisu okresného súdu.

18. Ústavný súd zistil neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v období od 18. augusta 2005, keď bolo doručené vyjadrenie sťažovateľov k žalobe, do uskutočnenia pojednávania 2. novembra 2006 (vyše 14 mesiacov), v období od vrátenia spisu 9. marca 2012 do uskutočnenia pojednávania 17. septembra 2012 (viac ako 6 mesiacov), v období od 5. mája 2014, keď bol spis vrátený odvolacím súdom, do uskutočnenia pojednávania 9. februára 2015 (9 mesiacov). Ústavný súd zistil nečinnosť okresného súdu aj v období po vyhlásení v poradí štvrtého rozsudku 25. apríla 2016, ktorý bol sťažovateľom doručený až 26. októbra 2016 (6 mesiacov). Okresný súd bol dlhodobo nečinný bez existencie zákonnej prekážky aj v období

od vrátenia spisu odvolacím súdom 6. júla 2018 do uskutočnenia pojednávania 2. decembra 2019 (17 mesiacov) a v období od 2. decembra 2019 do uskutočnenia ďalšieho pojednávania 7. septembra 2020, na ktorom bol vyhlásený rozsudok (9 mesiacov). Celkovo bol teda okresný súd v tejto veci nečinný 61 mesiacov. Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné prietahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné.

19. Ústavný súd konštatuje, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou (dohovorom) zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jeho veci rozhodol (m. m. I. ÚS 688/2014).

20. Dôkazom neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní je samotný fakt, že vec nie je právoplatne skončená aj napriek vydaniu dosiaľ piatich meritórnych rozsudkov, z ktorých štyri boli odvolacím súdom zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu. O neefektívnom procesnom postupe okresného súdu svedčia dôvody, pre ktoré boli jeho meritórne rozhodnutia na základe podaných odvolaní zrušené a vec vrátená na opätovné prejednanie a rozhodnutie. Tie poukazujú na nesústredený a neefektívny postup okresného súdu, keď rozsudok z 13. mája 2008 bol odvolacím súdom zrušený pre jeho nepreskúmateľnosť a nezrozumiteľnosť. Rozsudok okresného súdu z 10. januára 2013 bol odvolacím súdom zrušený z dôvodu, že okresný súd sa dôsledne neriadil pokynmi odvolacieho súdu vyslovenými už v uznesení z 31. januára 2012, pričom odvolací súd súčasne konštatoval rozpornosť, a teda nepreskúmateľnosť odôvodnenia rozsudku okresného súdu. Aj v ostatnom uznesení z 28. marca 2018 odvolací súd vytkol okresnému súdu, že sa dôsledne neriadil jeho pokynmi vyslovenými v prechádzajúcich zrušujúcich uzneseniach.

21. Dôsledkom uvedenej neefektívnej činnosti okresného súdu bolo predĺženie napadnutého konania o dobu, počas ktorej krajský súd rozhodoval o dôvodne podaných odvolaniach. Zároveň však treba uviesť, že dobu 24 mesiacov, počas ktorej okresný súd vykonával úkony v dovolacom konaní a spis sa nachádzal na najvyššom súde a následne na krajskom súde z dôvodu stranami dôvodne podaných dovolaní, nemožno pričítať na vrub okresnému súdu.

22. Vo vzťahu k obrane vo veci konajúceho zákonného sudcu, ktorý poukázal na personálnu situáciu okresného súdu a svoju dlhodobú práceneschopnosť, ktorá ovplyvnila priebeh napadnutého konania, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezbavujú štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Personálne komplikácie nemajú povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci osoby, ktorá sa naň obrátila.

23. Vychádzajúc zo zistení uvedených v bodoch 15 až 21, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom dosahujúcim intenzitu extrémnych prietahov, ktoré boli spôsobené nečinnosťou okresného súdu v zistenom období a jeho neefektívnou činnosťou. Z uvedených dôvodov ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy

a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

24. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

25. Keďže napadnuté konanie dosiaľ nie je právoplatne skončené (vec sa nachádza v štádiu odvolacieho konania, pozn.), ústavný súd prikázal, aby okresný súd v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku tohto nálezu). Judikovaný príkaz ústavného súdu bude pre postup okresného súdu aplikovateľný po vrátení veci z odvolacieho súdu.

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie.

27. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadali o priznanie primeraného finančného zadostučinenia spoločne a nerozdielne v sume 15 000 eur, dôvodiac dlhodobým stavom právnej neistoty, ktorá negatívne ovplyvňuje ich osobný život, najmä po psychickej a ekonomickej stránke.

28. Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

29. S prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľov, najmä na doterajšiu extrémnu dĺžku napadnutého konania bez právoplatného rozhodnutia, konštatovanú neodôvodnenú nečinnosť okresného súdu v zistenom období a jeho neefektívnu činnosť, ústavný súd považoval priznanie sumy 4 000 eur pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadostučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) (bod 3 výroku nálezu).

30. Ústavný súd nevyhovел časti sťažnosti, v ktorej sťažovatelia žiadali priznať finančné zadostučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

31. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 450,28 eur (bod 4 výroku nálezu).

32. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2020 je 177 eur a hodnota režijného paušálu je 10,62 eur. Keďže ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, základná sadzba tarifnej odmeny sa znižuje o 50 % (§ 13 ods. 2 vyhlášky). Sťažovateľom vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2020 (prevzatie

a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu). Právny zástupca sťažovateľov je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa odmena advokáta zvyšuje o 20 % DPH.

33. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu